

# ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

שיר השירים – מי שר למי?

ד"ר עדינה שטרנברג (Adina80@gmail.com)

**1. ילקוט שמעוני שיר השירים פרשה א' :**

תני בשם רבי נתן הקב"ה אמרו, שנאמר שיר השירים אשר לשלמה, למי שהשלום שלו. ר"ג אומר מלאכי השרת אמרוהו שיר שאמרו אותו שרים של מעלה.

**2. ש"ד גויטיין :**

...לדעתנו אין צורך בהנחה זו ויש לקבל את הכתובת כחלק מקורי של הספר אלא שיש לעשות שינוי קל בניקוד. במקור אָשָׁר יש לקרא אֶשֶׁר כלומר אֶשֶׁר.

**3. אבות דרבי נתן א' ד' :**

בראשונה היו אומרים משלי ושיר השירים וקהלת גנוזים היו שהם היו אומרים משלות ואינן מן הכתובים ועמדו וגנוזו אותם עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ופירשו אותם.

**4. רש"י הקדמה לשה"ש :**

ואומר אני שראה שלמה ברוח הקדש שעתידין ישראל לגלות גולה אחר גולה חורבן אחר חורבן ולהתאונן בגלות זה על כבודם הראשון ולזכור חבה ראשונה אשר היו סגולה לו מכל העמים לאמר אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה ויזכרו את חסדיו ואת מעלם אשר מעלו ואת הטובות אשר אמר לתת להם באחרית הימים.

**5. אבן עזרא שיר השירים הקדמה :**

הספר נכבד וכולו מחמדים ואין בכל שירי שלמה המלך חמשה ואלף כמוהו על כן כתוב שיר השירים אשר לשלמה כי זה השיר מעולי מכל השירים אשר לשלמה ובו סוד סתום וחתום כי החל מימי אברהם אבינו עד ימות המשיח.. ואל תתמה בעבור שהמשיל כנסת ישראל לכלה והמקום דודה כי כן דרך הנביאים ישעיה אמר שירת דודי לכרמו ועוד כמשוש חתן על כלה יחזקאל אמר שדים נכוננו ושערך צמח ואת ערום ועריה ועוד אכסה ערותך ואעדך עדי וכל הפרשה כולה הושע אמר וארשתיך לי לעולם לך אהב אשה ובספר תהלות משכיל שיר ידידות וכתוב בו שמעי בת וראי והטי אזנך וחלילה חלילה להיות שיר השירים בדברי חשק כי אם על דרך משל ולולי גודל מעלתו לא נכתב בסוד כתבי הקדש ואין עליו מחלוקת כי הוא מטמא את הידים...

**6. מלבי"ם, הקדמה לשיר השירים :**

שיר זה נחלק לחמשה שירים, ספר בשירתו כי המלך שלמה, ר"ל היצר וכח המתעורר של גוף שלמה אהב רעיה אחת בת שמים, היא נשמתו הרוחנית הא-לקית אשר נסגרה בגויתו, מקום מלכות היצר וממשלתו, וישם בנות ירושלים הם כחות החמריות למיניהם שומרים סביבה, להשקיע אותה בחומר ולמשכה אל רצונו להיות לו לפלגש אבל היא היתה קשורה במוסרות אהבה אל דוד בשמים, הרועה צבאותיו אשר ברא...

**7. רמב"ם הלכות תשובה פ"י ה"ג :**

וכיצד היא האהבה הראויה הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד כאלו חולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבת אותה אשה והוא שוגה בה תמיד בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה, יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד כמו שזונו בכל לבבך ובכל נפשך, והוא ששלמה אמר דרך משל כי חולת אהבה אני, וכל שיר השירים משל הוא לענין זה.

## ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

### 8. בבלי שבת פח ע"א :

א"ר חמא ברבי חנינא מ"ד [מה הוא שכתוב] 'כתפוח בעצי היער' וגוי' למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פרו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.

### תוספות שם :

אך תימה שמביא קרא [את הפסוק] 'כתפוח בעצי היער' דבהאי קרא [שבפסוק הזה] לא נמשלו ישראל לתפוח אלא הקב"ה, כדכתיב כן דודי בין הבנים. וקרא [והפסוק] ד'ריח אפך כתפוחים' הוה ליה לאתויי טפי [היה לו להביא יותר].

### 9. ילקוט שמעוני שיר השירים :

דבר אחר 'כתפוח בעצי היער' מה התפוח הזה ריחו טוב מכל האילנות, כך ישראל טובים מכל העו"א [העובדי אלילים] שנאמר 'הטיבה ה' לטובים'. 'כתפוח בעצי היער', אפילו ריקנין שבך מלאים מצוות כרימון.

### 10. כתובות קי ע"ב- קיא ע"א :

ר' זירא הוה קמשתמיט [היה משתמט/ מתחמק] מיניה [מן] דרב יהודה, דבעא [מכיוון] שרצה [למיסק] [לעלות] לארץ ישראל, דאמר רב יהודה : כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, שנאמר : 'בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה'' [ירמיה כ"ז].  
ורבי זירא? ההוא בכלי שרת כתיב [כתוב].  
ורב יהודה? כתיב קרא אחרינא [כתוב פסוק אחר] : 'השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה' וגוי' (שיר השירים ב').  
ורבי זירא? ההוא שלא יעלו ישראל בחומה.  
ורב יהודה? 'השבעתי' אחרינא [אחר] כתיב [כתוב].  
ורבי זירא? ההוא מיבעי ליה [הפסוק] ההוא נדרש [לכדרכי יוסי ברבי חנינא],  
דאמר : ג' שבועות הללו למה? אחת, שלא יעלו ישראל בחומה ; ואחת, שהשביע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם ; ואחת, שהשביע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי.

### 11. בבלי בבא בתרא יד ע"ב :

סדרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים.

### רש"י שם :

משלי קהלת – שניהם ספרי חכמה. שיר השירים – נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו.